

National investeringsplan for specialundervisning

Specialundervisning kræver en stadig større andel af udgifterne til folkeskolen. Det er på sigt en udfordring for normalundervisningen og specialundervisningen.

Det er Danmarks Lærerforenings holdning, at kravet om at nedbringe udgifterne til specialiserede undervisningstilbud kan imødekommes, hvis der foretages de rigtige langsigtede tiltag. Det drejer sig om følgende:

1. En overordnet national investeringsplan
2. Investeringer i efteruddannelse af lærerne
3. Bedre indsats i inkluderende støtteforanstaltninger

De tre tiltag beskrives kort form herunder. I bilag 1 følger en mere detaljeret uddybning.

1. National investeringsplan

Der er behov for en national investeringsplan for efteruddannelse inden for det specialpædagogiske område. En plan hvor der på kort sigt afsættes en central pulje til opkvalificering over en 3-årig periode med det mål, at udgifterne til specialiserede tilbud uden for folkeskolen kan nedbringes, og alment skolerne kan give en bedre specialundervisning inden for den nuværende økonomiske ramme.

En sådan helhedsplan må bygge på, at folkeskolens centrale parter, Undervisningsministeriet, KL og Danmarks Lærerforening sammen står for implementeringen, og bl.a. sammen finder frem til en anden model for tildeling/fordeling af midlerne til efteruddannelse, end den der har været anvendt ved tidligere centrale tiltag, da den har vist sig ikke at være attraktiv nok for skolerne.

2. Foretag investeringer i efteruddannelse af lærere indenfor det specialpædagogiske område.

Flere lærere med specialpædagogiske kvalifikationer vil betyde bedre specialundervisning inden for den nuværende økonomiske ramme.

Antallet af elever, der bliver udskilt til specialiserede undervisningstilbud uden for almenundervisningen, er stigende og dermed også udgifterne til området. Som konsekvens bliver der færre penge til normalundervisningen.

Mange elever med behov for specialundervisning vil – med den rigtige støtte – kunne inkluderes i almenundervisningen. De rigtige kvalifikationer hos lærerne er her en afgørende faktor.

3. Bedre indsats i inkluderende støtteforanstaltninger

Specialundervisning knyttet til den almindelige undervisning bør benævnes ”inkluderende støtteforanstaltninger”, fordi formålet er, at eleven kan blive i fællesskabet i klassen.

Specialundervisningsbegrebet bør forbeholdes undervisning af elever, der har vidtgående behov, som kun kan tilgodeses ved støtte i den overvejende del af undervisningstiden eller ved undervisning i specialklasser.

Hvis færre børn skal udskilles til særlige undervisningstilbud, må der i langt højere grad end i dag sikres resurser til inkluderende støtteforanstaltninger.

Det er i den sammenhæng at investeringen i opkvalificeringen af lærerne skal ses, så man sikrer, at der er resursepersoner inden for det specialpædagogiske område på alle skoler.

De inkluderende støtteforanstaltninger skal åbne mulighed for en tidlig, hurtig og effektiv indsats.

Bilag 1: Uddybende kommentarer

På de følgende sider uddybes Danmarks Lærerforenings tre bud på afgørende tiltag til forbedring af specialundervisningen samtidig med en stabilisering af den økonomiske udvikling.

National investeringsplan

Der har igennem en årrække været en stigning i udgifterne til specialundervisning på særlige specialskoler på trods af, at der har været økonomiske incitamenter, som har haft til formål, at flere elever skulle undervises i nærmiljøet. Der findes ingen præcise opgørelser over de samlede udgifter til specialundervisning, men det skønnes, at omkring 20 pct. af kommunernes nettodriftsudgifter på folkeskoleområdet bliver anvendt til almindelig og mere vidtgående specialundervisning. Opgørelsen af udgifterne til undervisningstilbud uden for de almindelige folkeskoler viser en stigning på 18 pct. fra 2007 til 2009.

Alle elever skal have den undervisning, de har behov for, og det skal sikres, at alle elever får udnyttet deres læringspotentiale optimalt. Der vil også i fremtiden være børn, som har behov for et specialiseret tilbud, men det er nødvendigt at vurdere, om det er muligt via en helhedsplan at sikre, at langt flere børn med særlige behov kan få et kvalitetsmæssigt godt undervisningstilbud inden for almenundervisningens rammer.

Der er behov for en national investeringsplan for efteruddannelse inden for det specialpædagogiske område. En plan hvor der på kort sigt afsættes en central pulje til opkvalificering over en 3-årig periode med det mål, at udgifterne til specialiserede tilbud uden for folkeskolen kan nedbringes, og almenskolerne kan give en bedre specialundervisning inden for den nuværende økonomiske ramme.

En sådan helhedsplan må bygge på, at folkeskolens centrale parter, Undervisningsministeriet, KL og Danmarks Lærerforening sammen står for implementeringen, og bl.a. sammen finder frem til en anden model for tildeling/fordeling af midlerne til efteruddannelse, end den der har været anvendt ved tidligere centrale tiltag, da den har vist sig ikke at være attraktiv nok for skolerne.

Investering i efteruddannelse

Undersøgelser har vist, at lærernes kompetencer er afgørende for, at eleverne får udbytte af undervisningen. Kompetenceudvikling inden for det specialpædagogiske område efterspørges af lærerne - også lærerne i almenundervisningen. I Talis-undersøgelsen er faglig kompetenceudvikling inden for det specialpædagogiske område det, flest lærere peger på, de har behov for. Lærerne i almenundervisningen oplever, at de ikke har de nødvendige kompetencer til at hjælpe elever med særlige behov. Baggrunden for denne efterspørgsel er bl.a., at specialpædagogiske problemstillinger i en årrække ikke har indgået i lærerud-

dannelsen. Først med den nye læreruddannelse er der kommet fokus på specialpædagogisk bistand og et nyt linjefag i specialpædagogik.

Professor Niels Egelunds undersøgelse af effekten af specialundervisningen har også vist, at hvis man skal have effekt af specialundervisningen, skal det være velkvalificerede specialundervisningslærere, der varetager undervisningen.

Det er helt afgørende for tilstrækkelig kvalitet i både den inkluderende indsats og specialundervisningen, at en skole har et specialundervisningscenter/kompetencecenter, hvor der er resursepersoner inden for det specialpædagogiske område, som har et tæt samarbejde med PPR og specialinstitutioner.

Alt peger med andre ord på, at hvis man vil nedbringe antallet af elever, der udskilles til specialtilbud, skal fokus rettes på lærerens kompetenceudvikling og særlige resursepersoner - og dermed på kvaliteten af specialundervisning i tilknytning til normalundervisningen.

Det vil kræve en investeringsplan, der på kort sigt vil betyde flere resurser til efteruddannelse mv., men som set over en årrække vil medføre en nedgang i antallet af elever, der udskilles til specialiserede tilbud. Sagt på en anden måde vil investeringer nu, betyde bedre udnyttelse af resurserne på længere sigt.

Et eksempel på en kommune, som har satset på investering i stedet for nedskæringer er Herning, som ved en analyse af skolevæsnet har fundet frem til modellen, som den mest effektive på længere sigt. Herning Kommune har investeret 14 mio. kr. i perioden 2009-2011 i efteruddannelse af alle lærere i særlige pædagogiske metoder og 33 lærere inden for det specialpædagogiske område, i efteruddannelse af PPR medarbejdere og i flere timer og midler til holddeling i indskolingen. Efter planen vil investeringen som minimum gå i 0 i 2012 og begynde at give overskud i 2013, og hvor det forventes de efterfølgende år at give et overskud på ca. 5 mio. kr.

Inkluderende støtteforanstaltninger

Formålet med de inkluderende støtteforanstaltninger i forhold til den almindelige undervisning er at sikre, at elever, der har behov for en særlig indsats, kan forblive på skolen og i stor udstrækning i klassefællesskabet i den almindelige undervisning med et så stort fagligt udbytte af undervisningen som muligt både på kort og lang sigt, samt at eleverne kan bevare og udbygge de sociale relationer, der er opbygget i klassen.

Den tidlige indsats skal starte i børnehaveklassen. Her skal der være mulighed for at resursepersoner i samarbejde med børnehaveklasselederen iværksætter en foregribende indsats.

Det kan ske ved:

- at skolens læsevejleder hjælper med til testning og sammen med børnehaveklasselederen

- finder frem til de børn, der skal have en ekstra støtte
 - laver kurser for forældrene
 - drøfter forældrenes erfaringer med dem – herunder deres egne læse- og trivselsproblemer i skoletiden
 - holder øje med børn, der kan være disponerede for et læsehåndicap
 - tilrettelægger undervisningen på forskellige læsehold
-
- at en AKT-lærer iagttager eleverne i børnehaveklassen og sætter ind, hvor det er nødvendigt med
 - øvelse i social træning
 - trivselssamtaler med nogle børn

 - at en lærer i dansk som andetsprog undersøger de tosprogede elevers danske sprogfærdigheder og yder supplerende undervisning

 - at skolens speciallærere og PPR inddrages i forhold til elever, der vurderes at have særlige behov og giver
 - specialpædagogisk rådgivning til børnehaveklasselederen og forældrene
 - særskilt støtte og undervisning til elever med eksempelvis sproglige funktionsvanskeligheder

Samarbejdet mellem læsevejledere, AKT-lærere, dansk som andetsproglærere, speciallærere/PPR og elevernes lærere fortsætter i indskoling, hvor der skal være mulighed for at tilbyde egentlige intensive læsekurser og anden støtte til elever.

I resten af skoleforløbet er samarbejdet mellem PPR, skolens specialcenter og lærerne fortsat et vigtigt omdrejningspunkt for de inkluderende støtteforanstaltninger. Der skal ske en løbende opfølgning for elever, hvor den daglige undervisning og test viser, at der er behov for en særlig indsats. Det kan være i form af faglig støtte eller undervisning fra en specialundervisningslærer i klassen eller på hold. Det kan være støtte og undervisning til elever med vanskeligheder på adfærds-, kontakt- og trivselsområdet. Eller det kan være supervision og vejledning af lærere og forældre og vejledning til brug af tekniske hjælpemidler eksempelvis på IT-området.

Udover disse planlagte tiltag skal det være muligt at iværksætte akutte støtteforanstaltninger i forhold til elever, der har personlige, følelsesmæssige eller sociale problemer - dvs. opgaver det typisk vil være skolens AKT-lærere, der skal håndtere.

Omdrejningspunktet for arbejdet med de inkluderende støtteforanstaltninger på en skole er altså et tæt samarbejde mellem skolens specialundervisningscenter, skolepsykologen/(PPR), skolens ledelse og lærerne.